

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННІКОВА

2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕЛІГІЙНА КОМУНІКАЦІЯ

для аспірантів

спеціальності 031 Релігієзнавство

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

освітньо-наукової програми «Релігієзнавство»

Київ – 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	вибіркова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	3 / 90	
Рік навчання	3	3
Семестр	6	6
Кількість модулів з розподілом:	3	3
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	24	12
Модульний контроль	6	
Семестровий контроль		
Самостійна робота	60	78
Форма семестрового контролю	залік	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – аналіз генези феномену релігійної комунікації у науковій думці. Релігійна комунікація розглядається як явище системне, структурне, соціальне, історичне, психологічне тощо. Визначено місце релігійної комунікації у соціально-комунікаційній системі суспільства, її вплив на формування та розвиток суспільних відносин; проаналізовано функціональну спрямованість релігійної комунікації, її структуру та класифікаційні особливості.

Завдання навчальної дисципліни – сформувати наступні фахові компетентності:

СК1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері релігієзнавства, враховувати соціальні, етичні, економічні та правові аспекти при розв’язанні цих проблем, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК2. Здатність аналізувати релігійні процеси та явища з позицій фундаментальних релігієзнавчих принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

СК3. Здатність планувати і виконувати оригінальні дослідження, досягати

наукових результатів, які створюють нові знання у сфері релігієзнавства та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у фахових наукових виданнях з релігієзнавства та суміжних галузей.

СКУ9. Здатність досліджувати та аналізувати державно-конфесійні відносини як систему суспільних відносин, здійснювати моніторинг і аналіз внутрішньої та міжнародної релігійної ситуації, розробляти інноваційні рекомендації стосовно підтримки в Україні міжконфесійної злагоди.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті опрацювання змісту навчальної дисципліни «Релігійна комунікація» аспіранти повинні отримати наступні програмні результати навчання:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з релігієзнавства і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН2. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з релігієзнавства та дотичних міждисциплінарних напрямків з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН3. Глибоко розуміти загальні принципи та методи релігієзнавства, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері релігієзнавства та у викладацькій практиці. Використовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН5. Застосовувати загальні принципи та методи гуманітарних наук, а також сучасні цифрові технології, методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері релігієзнавства та з дотичних міждисциплінарних напрямків.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

НАЗВА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ, ТЕМ	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
РЕЛІГІЙНА КОМУНІКАЦІЯ					
Змістовий модуль I. Релігійна комунікація в соціумі					
Тема 1. Взаємозв'язок соціальної та релігійної комунікації.	14	2	2		10
Тема 2. Сутність релігійної комунікації.	14	2	2		10
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Змістовий модуль II. Вербальна релігійна комунікація					
Тема 3. Поняття і види вербальної комунікації.	14	2	2		10
Тема 4. Молитва та релігійні писемні тексти.	14	2	2		10
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Змістовий модуль III. Невербальна релігійна комунікація					
Тема 5. Невербальні засоби в релігійному культі.	14	2	2		10
Тема 6. Сакральний символ.	14	2	2		10
Модульний контроль	2				
Разом	30	4	4		
Семестровий контроль	6				
Всього	90	12	12		60

Тематичний план для заочної форми навчання

НАЗВА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ, ТЕМ	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
РЕЛІГІЙНА КОМУНІКАЦІЯ					
Змістовий модуль I.					
Релігійна комунікація в соціумі					
Тема 1. Сутність релігійної комунікації.	30	2	2		26
Разом	30	2	2		26
Змістовий модуль II.					
Вербальна релігійна комунікація					
Тема 2. Молитва та релігійні писемні тексти.	30	2	2		26
Разом	30	2	2		26
Змістовий модуль III.					
Невербальна релігійна комунікація					
Тема 3. Невербальні засоби в релігійному культі.	30	2	2		26
Разом	30	2	2		26
Всього	90	6	6		78

5. Програма навчальної дисципліни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Релігійна комунікація в соціумі

Тема 1. Взаємозв'язок соціальної та релігійної комунікації.

Поняття комунікації. Етимологічний вимір понять «комунікація» та «релігія» - спільні ознаки. Основні типи соціальної комунікації (міжособистісна, спеціалізована, масова). Офіційна та неофіційна комунікація. Комунікативний характер релігійної віри в авраамічних релігіях. Функції соціальної комунікації (інформаційна, соціальна, експресивна, прагматична, інтерпретаційна). Основні риси масової комунікації та релігія. Історичний аспект релігійної комунікації. Сучасна релігійна комунікація: світовий та український контекст.

Ключові слова: комунікація, релігія, міжособистісна комунікація, спеціалізована (групова) комунікація, офіційна комунікація, неофіційна комунікація, вербальна комунікація, невербальна комунікація, культова комунікація, масова комунікація.

Тема 2. Сутність релігійної комунікації.

Сутність комунікативної функції релігії. Структура релігійної комунікації. Різноманіття спрямованості комунікаційних сигналів у релігії. Два головних напрями комунікації в релігії. Вертикальна релігійна комунікація в індивідуальному та колективному вимірах. Горизонтальна релігійна комунікація: міжособистісний, соціальний і міжконфесійний рівні. Діалогізм як риса релігійної віри. Вертикальна комунікація в біблійному наративі. Структура релігійної комунікації: спілкування, соціалізація, передача релігійного досвіду, обмін і засвоєння інформації, зміцнення зв'язків тощо.

Ключові слова: релігійна комунікація, система функцій релігії, діалогічна сутність релігії, комунікаційна функція релігії, емпатія, вертикальна релігійна комунікація, горизонтальна релігійна комунікація, структура релігійної комунікації, напрями релігійної комунікації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Вербальна релігійна комунікація

Тема 3. Поняття і види вербальної комунікації.

Мова та письмо як інструментарій вербальної комунікації в релігії. Гомілетика та проповідництво у системі вербальної комунікації. Характерні риси сучасної протестантської проповіді. Вербальні форми комунікації в християнстві. Сповідь - фундаментальний елемент вербальної системи католицизму і православ'я. Звертання до священнослужителів: конфесійний стиль у сучасній українській мові. Подієва комунікація як синтез вербальної та невербальної комунікацій.

Ключові слова: вербальна комунікація, мова, гомілетика, проповідь, сповідь.

Тема 4. Молитва та релігійні писемні тексти.

Молитва як один із пріоритетних жанрів релігійної комунікації. Молитва і медитація в орієнтальних релігіях. Молитовні практики в юдаїзмі. Християнська молитва. Біблійний наратив: історія становлення та тлумачення. Проблема перекладу Біблії в християнстві. Питання неперекладності сакральних текстів. Апокрифи як жанр релігійної літератури в юдаїзмі й християнстві. Розуміння священного слова в ісламі.

Ключові слова: письмо, наратив, молитва, медитація, мова.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

Невербальна релігійна комунікація

Тема 5. Невербальні засоби в релігійному культі.

Невербальна комунікація в релігійній системі. Історична «першість» невербальної комунікації. Дієвість невербальної комунікації. Релігійна семіотика. Роль невербальної комунікації в релігійному культі. Жести та мова тіла у релігійному культі. Символічний складник у культовій практиці в Єрусалимському храмі. Релігійна семіотика сучасного юдаїзму. Система символів у релігійному живописі та скульптурі. Православна іконографія в семіотичному вимірі. Комунікативні засоби літургійного одягу в юдаїзмі та християнстві. Архітектурні символічні засоби в релігійному культі.

Ключові слова: невербальна комунікація, релігійна семіотика, паралінгвістична релігійна комунікація, жест, релігійна семіотика.

Тема 6. Сакральний символ.

Загальна характеристика релігійного символізму. М.Еліаде. Дж.Кемпбел. Релігійний символізм у класичному та сучасному мистецтві: живопис, архітектура, художня література, театр, опера, кінематограф. Акватична символіка. Символіка простору. Символіка світла. Рослинна символіка. Символізм кольору. Бестиарна символіка. Астрономічний символізм. Символізм каменів та металів. Біблійний символізм. Символічне значення заповідей кошерності. Маген Давид. Менора. Символічність обрядів місяця тішрей. Символічність обрядів свята Песах. Формування символів у катакомбний період становлення християнської релігії. Альфа і омега. Агнець Божий. Двері (ворота). Символи Святого Духа. Символіка християнського сакрального мистецтва. Символіка хреста. Історія семантики хреста. Основні знаки та форми хреста. Хрест у літургійній та паралітургійній практиках.

Ключові слова: релігійний символ, сакральний символ, символіка світла, акватична символіка, рослинна символіка.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (денна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20
7	Разом/Максимальна кількість балів:			34		34		34
8.	Коефіцієнт	100:34=2.94		100:34=2.94		100:34=2.94		
9.	Загальний бал	100						

Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів (заочна форма)

№ з/п	Вид діяльності аспіранта	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20
7	Разом/Максимальна кількість балів:			34		34		34
8.	Коефіцієнт	100:34=2.94		100:34=2.94		100:34=2.94		
9.	Загальний бал	100						

6. 2. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи – творче есе на одну із запропонованих проблем до кожної з означених тем

Тема 1. Взаємозв'язок соціальної та релігійної комунікації.

1. Новаційна комунікація.
2. Стимуляційна комунікація.
3. Спеціалізована комунікація.
4. Масова комунікація.
5. Співвідношення понять «комунікація» та «релігія».
6. Історичні форми релігійної комунікації.
7. Християнська комунікація епохи середніх віків.
8. Сучасна християнська комунікація.
9. Релігійна комунікація в сучасній Україні.
10. Експресивна функція в релігійній комунікації.
11. Прагматичний вимір релігійної комунікації.
12. Мобілізаційна роль релігійної комунікації в сучасній Україні.
13. Рекреативна функція релігійної комунікації.
14. Інформаційний аспект релігійної комунікації.

Тема 2. Сутність релігійної комунікації.

1. Ретельна релігійна комунікація.
2. Аксіальна релігійна комунікація.
3. Релігійна комунікація в юдаїзмі.
4. Релігійна комунікація в католицизмі.
5. Православна релігійна комунікація.
6. Релігійна комунікація в протестантизмі.
7. Мусульманська релігійна комунікація.
8. Релігійна комунікація в постсекулярному суспільстві.
9. Взаємозв'язок регулятивної та комунікативної функцій релігії.
10. Комунікативна й культурозберігаюча функції релігії – спільні риси.
11. Біблійне одкровення: комунікативний аспект.
12. Релігійна комунікація в індійських національних релігіях.
13. Релігійна комунікація в китайських національних релігіях.
14. Вертикальний і горизонтальний виміри комунікації в синтоїзмі.

Тема 3. Поняття і види вербальної комунікації.

1. Основні види вербальної комунікації.

2. Вплив мас-медіа на релігійну комунікацію.
3. Вербальна комунікація в ісламі.
4. Мова та письмо як інструментарій вербальної комунікації в християнстві.
5. Базові функції вербальної комунікації: емоційна, описова, контактна, виражальна.
6. Латина – сучасні національні мови: мовно-літургійне питання в сучасному католицизмі.
7. Питання мови богослужіння в сучасному українському православ'ї.
8. Провідні світові інформаційні медійні ресурси та їхній вплив на формування суспільної думки.
9. Сучасні релігійні медіа в Україні.

Тема 4. Молитва та релігійні писемні тексти.

1. Канонічні молитви.
2. Неканонічна молитва.
3. Основні види молитов у християнстві.
4. Особливості молитов у православ'ї.
5. Молитовні практики Католицької церкви.
6. Сучасні протестантські молитви.
7. Автокомунікація в молитві.
8. Діалогізм молитви.
9. Біблійний канон: юдейське та християнське розуміння.
10. Слово у Святому Письмі.

Тема 5. Невербальні засоби в релігійному культі.

1. Основні риси невербальної комунікації.
2. Функції невербальної комунікації в релігії.
3. Фонаційна комунікація в релігійному богослужінні.
4. Невербальна комунікація в давньогрецькій та давньоримській релігіях.
5. Невербальна комунікація в зороастризмі.
6. Культурна практика буддизму: невербальні засоби передавання інформації.
7. Католицька Меса в її сакрально-семіотичному вимірі.
8. Невербальні засоби в православній Літургії.
9. Невербальна комунікація в сучасних неорелігіях.
10. Ісламські прапори: символічна семантика.
11. Символіка мусульманської архітектури.

Тема 6. Сакральний символ.

1. Поняття релігійного символу.
2. Сакральний символ.
3. Солярний символізм.
4. Символізм кольору в релігіях.
5. Шрі-янтра.
6. Символізм канонічних зображень Будди.
7. Хрест як універсальний символ християнства.
8. Символізм у богословській спадщині отців Церкви (свт. Афанасія Великого, свт. Григорія Богослова, прп. Макарія Єгипетського, прп. Ісаака Сіріна, свт. Григорія Палами та ін.).
9. Розуміння символу в католицькій теології.
10. Символізм «тридентської» літургії.
11. Символічний вимір церковних таїнств.
12. Геральдичний символізм Апостольської Столиці та католицької ієрархії.
13. Основні мусульманські символи.
14. Суфійська символіка.

6.3 Критерії оцінювання завдань для самостійної роботи

- 5 балів – відмінно, аспірант глибоко і міцно засвоїв матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійну роботу, додав ілюстративний матеріал, що повністю відповідає змісту роботи.
- 3-4 бали – добре, аспірант твердо знає матеріал, не допускає істотних неточностей при відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 1-2 бали – задовільно, аспірант знає тільки основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.
- 0 балів – незадовільно, аспірант не знає матеріалу, допускає істотні помилки при оформленні та відповіді на поставлені питання самостійної роботи.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль проводиться у вигляді залікового оцінювання за результатами поточної успішності (проміжного контролю) з дисципліни «Релігійна комунікація».

6.5. Оцінювання освітніх досягнень аспірантів за системою ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Кравчук О. О., Остащук І. Б. Судова символіка: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 528 с.
2. Остащук І. Б. Лінгвокультурологічний аналіз релігійних текстів // Схід. – 2015. – № 4(136). – С. 56–61.
3. Остащук І. Б. Релігійна символіка : Навчальний посібник. – 2-ге вид., випр. і доп. – Івано-Франківськ : Видавець Третяк І. Я., 2009. – 272 с.
4. Остащук І. Б. Християнський сакральний символізм: релігієзнавчо-філософський дискурс : монографія. – Київ : Автограф, 2011. – 288 с.
5. Словник біблійного богослов'я / [пер. з франц. / під ред. Леон-Дюфура К. та ін.]. – Львів : Місіонер, 1996. – 936 с.
6. Словник символів культури України / За загальною редакцією В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – Київ : Міленіум, 2002. – 260 с.
7. Сузнель А. де. Символіка людського тіла ; пер. з фр. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 566 с.
8. Beyer P. Religion and Globalization. – London – Thousand Oaks – New Delhi, 1994.
9. Forster D., OSB. Świat symboliki chrześcijańskiej : leksykon ; [przekład i opracowanie W. Zakrzewska, P. Pachciarek, R. Turzyński]. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Pax, 2001. – 544 s.

Додаткова література:

1. Кравчук О. О., Остащук І. Б. Слово «адвокат» у лінгвокультурологічному вимірі // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. – 2022. – Том 33 (72). – № 2, частина 2. – С. 39-45.
2. Кравчук О., Остащук І. Ритуал і символічна комунікація в присягах // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. – 2022. – Випуск 41. – С. 42-50.
3. Bell D. The End of Ideology: On the Exhaustion of Political Ideas in the Fifties. 2nd edition. – Harvard University Press, 2000.
4. Dahler E. Święta i symbole. Przekład : Gustaw Kania. – Warszawa : Wydawnictwo Księży Marianów, 1999. – 142 s.
5. Ferguson G. Sings and Symbols in Christian Art / G. Ferguson. – New York : Oxford University Press, 2011. – 183 p.
6. Krawczuk O., Ostaszczuk I. Obraz Sądu Ostatecznego w ikonosferze sądownictwa // Roczniki Teologiczne. – 2022. – Tom LXIX, zeszyt 1. – S. 117-134.
7. Krawczuk O., Ostaszczuk I. Toga sędziowska jako element symboliki sądowej // Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Quarterly of

the National School of Judiciary and Public Prosecution. – 2021. – Zeszyt 3 (43). – S. 5-19.

8. Lurker M. Słownik obrazów i symboli biblijnych ; tłum. bp K. Romaniuk. – Poznań : Pallotinum, 2009. – 308 s.

9. Nadolski B., ks. TChr. Leksykon symboli liturgicznych / ks. B. Nadolski TChr. – Kraków : SALWATOR, 2010. – 403 s.

10. Rahner K. The Theology of the Symbol / K. Rahner // Theological Investigation. Vol. IV – Baltimore : Helicon, 2016. – P. 221-252.

11. Religie świata. Tablice porównawcze. Przeł. z angielskiego J. Kolczyńska. – Warszawa : MUZA SA, 2003. – 292 s.

ДОДАТОК

Плани семінарських занять

Семінар 1.

Тема: Взаємозв'язок соціальної та релігійної комунікації.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Комунікація в релігійному дискурсі.
2. Спільні риси соціальної комунікації та релігії.
3. Сучасна релігійна комунікація.
4. Релігійна комунікація в межах конфесій та соціуму загалом.
5. Роль релігійної комунікації в сучасній Україні.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 2.

Тема: Сутність релігійної комунікації.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Комунікативна функція в релігії.
2. Вертикальна релігійна комунікація.
3. Горизонтальна релігійна комунікація.
4. Релігійна комунікація в соціалізації особистості.
5. Релігійна комунікація в сучасному глобалізованому світі.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 3.

Тема: Поняття і види вербальної комунікації.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Мова і слово у вербальній комунікації релігії.

2. Письмо як фіксація релігійного змісту: історія еволюції від усного до письмового нарративу.
3. Гомілетика і проповідь: конфесійні особливості.
4. Подієвість у релігійній комунікації.
5. Конфесійний стиль у сучасній українській літературній мові.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 4.

Тема: Молитва та релігійні писемні тексти.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Комунікативний вимір молитви.
2. Жанрові особливості молитов у християнстві.
3. Молитва в юдаїзмі й ісламі.
4. Молитва та медитація: досвід східних релігійних традицій.
5. Проблема перекладу й неперекладності Біблії в християнстві.
6. Розуміння слова в юдаїзмі й ісламі.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 5.

Тема: Невербальні засоби в релігійному культі.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Невербальна релігійна комунікація.
2. Історія невербальної комунікації в релігії.
3. Значення невербальної комунікації в релігійному культі.
4. Невербальна комунікація в юдаїзмі: історія та сучасність.
5. Конфесійні особливості невербальної комунікації в християнстві.

II. Проблемна дискусія.

Семінар 6.

Тема: Сакральний символ.

План заняття:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Поняття сакрального символу.
2. Сакральний символізм у національних і світових релігіях.
3. Рослинна символіка.
4. Символізм води.
5. Символізм світла у релігійних традиціях.

II. Проблемна дискусія.